

Ændringsforslag nr. 3, § 1 med den foretagne ændring og §§ 2-7 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 forkastedes med 119 stemmer mod 22.

§§ 8-14 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 forkastedes med 119 stemmer mod 22.

§ 15 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 forkastedes med 119 stemmer mod 22.

§§ 16-18 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 om indsættelse af en ny paragraf forkastedes med 119 stemmer mod 22.

Ændringsforslag nr. 8 om indsættelse af en ny paragraf forkastedes med 119 stemmer mod 22.

§§ 19 og 20 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om statsrevisorerne [af Risgaard Knudsen m. fl.].

Ændringsforslag nr. 1 forkastedes med 102 stemmer mod 39.

§§ 1 og 2, ændringsforslag nr. 4 og § 3, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 forkastedes med 115 stemmer mod 22; 3 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§ 4, ændringsforslag nr. 6, § 5, således ændret, § 6, ændringsforslag nr. 7 og § 7, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter.

(Lovforslag nr. 12. Fremsat 24/1 75. Første behandling 25/2 75. Betænkning 13/6 75).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Knud-Andersen (V):

Når dette høje ting på fredag den 20. juni ved tredje behandling vedtager det foreliggende forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter, er det på dato 125 år siden den første realkreditlov blev vedtaget i Danmark.

Et flertal af folketingets partier vil gerne medvirke til at fejre denne dato ved at gennemføre de foreslåede ændringer af realkreditloven.

Det lovforslag, der nu er til behandling, har gennemgået betydelige ændringer siden første behandling. Således er et forslag om indførelse af en forhåndslåneordning blevet

[Knie-Andersen.]

overført fra det for kort tid siden behandlede og vedtagne lovforslag nr. 193 om ændring af lov om realkreditinstitutter, ligesom andre ændringer har været nødvendiggjort, da boligudvalget ikke har fundet det opportunt at afslutte behandlingen af forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri. Det var støtte til opførelse af boliger for unge under uddannelse og støtte til opførelse af institutionsbyggeri m. v.

Venstre kan anerkende nødvendigheden af indførelse af en forhåndslåneordning og er tilfreds med de oplysninger, boligministeren har givet om, at tidspunktet for indførelsen samt formen, om det skal være en frivillig eller en obligatorisk ordning, vil blive overvejet og nøje undersøgt, samt at der vil blive foretaget koordination med de pengepolitiske organer.

Hvad angår finansiering af kollegiebyggeriet, er et flertal af folketingets partier tilfreds med, at der ikke skal træffes nogen afgørelse på nuværende tidspunkt. Venstre er også enig heri, idet vi ikke er tilfreds med resultaterne af den kollegiepolitik, der har været ført. Vi ønsker ikke de unge under uddannelse boende i særlige ghettoer, men ser det naturligt og rigtigt, at der skabes rimelige boligforhold for vore unge, f. eks. gennem integration af boliger for unge under uddannelse i det almennyttige boligbyggeri.

Vi kan derfor også give tilslutning til boligministerens yderst fornuftige forslag om at lade et udvalg undersøge disse problemer, inden lovforslaget genfremsættes.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Fremskridtspartiet har mange gange fremhævet, at vi er tilhængere af en forhåndslåneordning, som giver bygherrer adgang til, hvis de selv ønsker det, at optage realkreditlån på grundlag af pantets forventede værdi. Vi mener, at der med den ordning, lovforslaget indeholder, er taget et væsentligt skridt i denne retning. Ganske vist er der det usikkerhedsmoment ved loven, at det er overladt til ministeren at fastsætte, hvornår den frivillige forhåndslåneordning træder i kraft. Det havde nok været at foretrække, hvis lovforslaget havde taget stilling til, hvornår ordningen skulle gælde, f. eks. 1. oktober eller 1. november, alt efter

hvad der havde været praktisk gennemførligt. Men lidt er dog bedre end intet.

Fremskridtspartiets medlemmer af boligudvalget har under udvalgsarbejdet fremhævet, at vi helst havde undgået bemyndigelsen til ministeren og havde foretrukket en fast dato. Men der var ikke politisk mulighed for at komme igennem med ønsket om en fast dato i loven, og derfor kan vi gå ind for den løsning, man så er nået frem til. Men vi vil ikke lægge skjul på, at vi har en vis bekymring for, at optagelsen af et eller måske flere milliardstatslån i løbet af de kommende måneder vil kunne føre til, at forholdene på lånemarkedet udvikler sig sådan, at ministeren aldrig vil komme til at benytte sig af sin adgang til at sætte reglen i kraft.

Jeg skal blot om ændringsforslagene sige, at også dem vil fremskridtspartiet kunne tilslutte sig.

Ingomar Petersen (RV):

Det radikale venstre kan tilslutte sig de af boligministeren stillede ændringsforslag med undtagelse af det ændringsforslag, som giver ministeren bemyndigelse til at indføre en frivillig forhåndslåneordning. En frivillig ordning vil efter vor opfattelse betyde en udvidet mulighed for spekulation i obligationskurserne og en svækkelse af den kreditpolitiske styring. En sådan ordning vil også medføre ustabile obligationskurser.

Socialdemokratiet er tidligere gået ind for en tvungen ordning, men nu foreslår boligministeren en frivillig, måske fordi det lyder så pænt, at noget er frivilligt, og tvang er jo noget grimt noget. Men sandheden er, at frivilligheden dækker over friheden til at spekulere endnu mere end under det nuværende obligationslotterisystem.

Nu er jeg af den opfattelse, at regeringen egentlig også er enig med det radikale venstre i, at en obligatorisk, altså en tvungen, forhåndsbelaning inden for realkredit vil kunne medvirke til at stabilisere obligationskurserne og dermed medvirke til at sikre en bedre byggerytme.

Vi er ikke uenige i, at vi bør undersøge, om de aktuelle forhold på kapitalmarkedet og de aktuelle hensyn til byggevirksomheden taler for en snarlig gennemførelse af en tvungen forhåndslåneordning. Vi hilser med

[Ingomar Petersen.]

tilfredshed, at man på et tidspunkt vil fremsætte lovforslag om en sådan ordning.

Jeg tror nok, vi i alt for mange år i dansk byggeri har manglet den nødvendige styring af byggeriet. Derfor er det nødvendigt at få indført en obligatorisk forhåndslåneordning, fordi en sådan ordning vil være det eneste og bedste instrument inden for den del af byggeristyringen, selve finansieringen, som vi kan finde. Tidspunktet for indførelse af en sådan ordning skal vi naturligvis drøfte for at finde det bedst tænkelige tidspunkt at indføre den på. Hvis ikke vi får indført den i en periode, hvor der er ligesom lidt dæmpning på obligationsudstedelsen eller vi selv kan være med til at lave en sådan dæmpning, får vi den aldrig indført, og vi vil fortsætte med, at det at bygge hus i Danmark er som at spille på galopbanen. Der kan man tabe eller vinde mange penge. Tabene og gevinsterne i dette specielle danske obligationslotteri drejer sig virkelig om helt anderledes store beløb end omsætningen på alle landets galop- og travbaner. Er en bygherre uheldig i det nuværende obligationslotteri, straffes han med en høj boligudgift i de næste måske 30-40 år, og er bygherren heldig, belønnes han med en tilsvarende lavere husleje i resten af levetiden.

Vi har et system her i Danmark inden for finansieringen, som ikke er holdbart. Vi mangler i allerhøjeste grad en styring af vort byggeri. Vi må have denne styring, vi må have den nødvendige politiske beslutningskompetence til at indføre styringen. Jeg håber, at boligministeren også er enig med det radikale venstre i disse synspunkter, og jeg håber, at når overvejelserne nu i løbet af sommeren bliver tilendebragt, bliver der ikke tale om nogen frivillig forhåndslåneordning, men så træffer man fuldt ud en beslutning om en obligatorisk forhåndslåneordning.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg skal ikke sige mange bemærkninger til dette lovforslag.

Alle ved jo, at det tonser så uendelig lidt i forhold til den bolig- og byggesituation, vi har i dag. Det er, ligesom regeringen gerne over alle sine forslag vil sætte ordet beskæftigelse. Det gælder også dette lovforslag. Det er faktisk ikke så rart, når man skal

tage stilling til et lovforslag, at man så skal til at stille sig selv spørgsmålet: skader det, eller skader det ikke? Det havde været bedre at kunne stille spørgsmålet: gavner det her virkelig, eller gavner det ikke? Og da jeg ikke har kunnet finde frem til, at det skader, må jeg sige, at vi kan tiltræde lovforslaget med de bemærkninger, boligministeren har lagt i det, men man skal ikke give det ud for ret meget andet, end det er.

Jeg er sådan set enig i, at når det drejer sig om forhåndslån, bør det være en obligatorisk foranstaltning, og det eneste, der nu kan ligge i et spørgsmål om en frivillig ordning om forhåndslån, er i virkeligheden det, om der skulle være nogen bygherre i øjeblikket, som ikke vil sætte noget byggeri i gang, fordi han er bange for et stort kurstab, eller fordi han er bange for, at det renteniveau, vi har i dag, skal blive højere om et år eller to, når den endelige belåning finder sted.

Ud fra denne — det vil jeg indrømme — meget spinkle begrundelse, kan man sige, at der kan ligge lidt positivt i lovforslaget, men vi skal næppe gøre det til ret meget andet, end det er. Det er jo også sådan, at lovforslaget er blevet barberet undervejs, så jeg kan sige, at vi vil ikke lægge nogen hindringer i vejen for lovforslagets gennemførelse.

Wilhelm (VS):

Det er anført i betænkningen, at VS ikke støtter ændringsforslag nr. 1 og nr. 2. Det er altså en af den slags ting, der sker i disse dage, hvor det går jækla stærkt. Det er ikke rigtigt, vi kan godt stemme for både ændringsforslag nr. 1 og 2.

Men det væsentlige i dette lovforslag er jo introduktionen af den frivillige forhåndsbetaling. Her er vi af den opfattelse, at overgang til forhåndslån under alle omstændigheder medfører nogle meget svære problemer, idet man i én og samme periode har en dobbelt emission af obligationer, nemlig i kraft af færdiggjort byggeri, som er finansieret på traditionel vis, og hvor obligationerne skal på markedet efter færdiggørelsen, og så dette overlap med forhåndslån til nye igangsættelser, hvor man uundgåeligt ved en sådan overgang vil komme ud i den situation, at der bliver en periode på et til to år med en dobbelt udstedelse af obligationer med de virkninger, det uundgåeligt vil få for renteniveauet. Det er i sig selv uheldigt. Man kan

[Wilhelm.]

overveje i givne situationer, om fordelene ved at foretage denne overgang alligevel er så store, at man, hvis man kan vælge et gunstigt tidspunkt, hvor denne overlap af efterlån og forhåndslån ikke tilsammen vil være af alt for stor uheldig virkning for rentens højde, kan gå ind for den.

Men efter vores opfattelse er det, der sker med en frivillig forhåndslånemulighed, at disse ulemper har man nu indbygget, så de dukker op igen og igen, hvor de ellers ville være en engangsforeteelse, idet man må forvente, at bygherrens valg af låneform selvfølgelig afhænger af renteforventningerne, at der vel ikke er en enorm stor spredning i renteforventningerne, men at de fleste bygherrer vil have de samme forventninger om enten opadgående eller nedadgående rente, og at man derfor i perioder så at sige vil få skudt hele tyngdepunktet over på belåning efter færdiggørelsen og i andre perioder vil få skudt næsten hele puljen over på forhåndslån. Det vil altså med svingninger i renteforventningerne føre til, at denne situation med dobbeltmission af obligationer i en bestemt periode vil kunne opstå igen og igen, ligesom der selvfølgelig vil opstå de modsatte situationer, hvor der periodevis så at sige ingen obligationsudstedelse er.

Alt i alt betyder det efter vores bedømmelse, at man herved har gjort boligbyggeriet endnu mere rentefølsomt, end det allerede under den traditionelle låneform er. Man har gjort det til en endnu mere oplagt regulator for den økonomiske politik, som det jo er blevet brugt til igennem årtier, og som vi ikke synes er en rimelig anvendelse, men som man ved at økonomiske teknokrater ikke kan holde sig fra, fordi det er et rent effektivitetsmæssigt godt middel. Det vil blive forstærket. Man vil formodentlig ikke kunne modstå fristelsen til at bruge denne forstærkelse, og vi vil i det hele taget se, at renteudsvingene vil blive ekstra forstærket af en sådan kombination af mulighederne for at låne forud og vente med at tage lånene, til byggeriet er færdigt.

Det er for os grund nok til at vende os ikke bare imod ændringsforslag nr. 3, som introducerer den frivillige forhåndslåneordning, men imod hele lovforslaget. Vi har

ikke set et forslag om en obligatorisk låneordning. Vi har ikke heller hermed taget stilling til, at vi under alle omstændigheder vil gå imod en obligatorisk låneordning. Det er noget, man må behandle med enorm forsigtighed, hvis man ikke i en overgangsperiode fuldstændig vil smadre boligbyggeriet, men jeg skal kun nævne for fuldstændighedens skyld, at der ikke i vores afvisning af dette med den frivillige forhåndslåneordning ligger, at vi under alle omstændigheder og til enhver tid også vil vende os imod en obligatorisk forhåndslåneordning.

Boligministeren (*Helge Nielsen*):

Jeg vil gerne takke udvalget og ordførerne, der er gået positivt ind i dette arbejde, for den udgang, der er kommet på udvalgsarbejdet.

Jeg vil gerne til hr. Knie-Andersen sige — og det vil også være svar til øvrige ordførere — at det er da helt afgørende, at tidspunktet og formen vil afgøres af den undersøgelse, som jeg har lovet vil blive sat i gang, og at denne beslutning bliver taget, når denne undersøgelse er tilendebragt.

Men jeg vil gerne samtidig tilføje, som jeg har sagt det de gange, vi har haft dette forslag til behandling tidligere, også da det radikale forslag til folketingsbeslutning var til første behandling her i tinget, at regeringens opfattelse er, at en obligatorisk låneordning på nuværende tidspunkt ville betyde risiko for en nedgang i byggeriet, fordi man ikke kendte renteutviklingen i den kommende tid, hvorimod en frivillig forhåndslåneordning på nuværende tidspunkt vil være at foretrække ud fra den vurdering, som regeringen og realkreditrådet og andre, der har rådet regeringen, har givet udtryk for.

Jeg er enig med hr. Knie-Andersen i, at spørgsmålet om kollegierne og integreringen er en afgørende ting, som vi tror, at alle, der har beskæftiget sig med dette spørgsmål, vil prøve at få til at fungere. Jeg vil, når denne kommission er færdig med arbejdet, vende tilbage til dette spørgsmål, men vil dog understrege, at det stadig væk vil være sådan, at der enkelte steder i landet ikke er mulighed for at integrere, og at det altså dér fortsat vil være nødvendigt med mindre kollegier.

Jeg forstod, at hr. Kjærulff-Schmidt ville

[Bølgeministeren.]

stemme for alle ændringsforslagene, dog ikke, hvis jeg har forstået det rigtigt, det radikale ændringsforslag, hvis jeg ellers har læst betænkningen rigtigt. Jeg har sagt over for udvalget og vil gerne bekræfte det her, at tidspunktet, hvor en obligatorisk eller en frivillig forhåndslåneordning vil blive sat i kraft, tidligst bliver 1. januar 1976.

Jeg har svaret hr. Ingomar Petersen.

Hr. Kaj Hansen sagde: betyder dette forslag noget, skader det? Jeg er glad for, at hr. Kaj Hansen ikke mener, at det skader, men gavner. Nu er der jo ikke så meget ved dette lovforslag, der kan gavne beskæftigelsen på nuværende tidspunkt. Det eneste, der i realiteten sker, er, at medarbejderrepræsentanterne nu lovmæssigt får ret til at være medlem af bestyrelserne. De har tidligere igennem cirkulære haft denne ret. De øvrige ting, der sker ved ikrafttrædelsen af denne lov, er det, der eventuelt skal ske 1. januar.

De ændringer, der er sket af realkredit, som har haft beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, har vi jo gennemført ved tidligere ændringer af realkreditloven.

Til hr. Wilhjem vil jeg sige, at de bemærkninger, som han her gjorde, stort set er de betænkeligheder og de problemer, som er ridset op i den betænkning fra arbejdsgruppen, som blev afgivet omkring nytår, og jeg er da enig i, at der er disse betænkeligheder, det er jo også derfor, vi skal foretage undersøgelsen i efteråret, inden der bliver taget stilling til det.

Jeg går også ud fra, at når hr. Wilhjem siger, at VS er imod hele lovforslaget, er det en fortalelse. Hr. Wilhjem er vel ikke imod, at medarbejderrepræsentanterne nu kommer ind i bestyrelsen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3
vedtoges med 100 stemmer mod 10.

Ændringsforslag nr. 4 og § 1 med de foretagne ændringer
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om boligsikring.

(Lovforslag nr. 206. Fremsat 24/1 75. Første behandling 29/4 75. Betænkning 13/6 75).

Der var stillet 11 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Jeg skal oplyse, at fremskridtspartiet hverken kan stemme for lovforslaget eller for ændringsforslagene. Under udvalgsarbejdet efter første behandling er det blevet påvist, at efterhånden henved en fjerdedel af alle lejere modtager boligsikring, det drejer sig om op imod 200.000 lejere, og det er blevet påvist, at boligsikringen efterhånden andrager 10-12 pct. af alle huslejer, der betales her i landet.

Man kan selvfølgelig, som et flertal her i folketinget gør det i disse år med nogle få måneders mellemrum, lappe på reglerne, fordi man ønsker ændringer i afgrænsningerne for, hvem der skal modtage støtten, men man kan også, og det er det, fremskridtspartiet gør, prøve at stille det spørgsmål: hvilken politik er det, vi ønsker på længere sigt på dette område?